

Јована Миловић,*
Асистент Правног факултета,
Универзитет у Приштини,
са привременим седиштем у Косовској Митровици

ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ РАД
10.5937/zrpfno-28646

UDK: 347.65/.67(497.11)
342.7:179.3

Рад примљен: 01.10.2020.
Рад прихваћен: 30.12.2020.

ЕУТАНАЗИЈА КАО РАЗЛОГ НЕДОСТОЈНОСТИ ЗА НАСЛЕЂИВАЊЕ**

Апстракт: Недостојност за наслеђивање, као грађанскоправна казна, примењује се само у законом предвиђеним случајевима. Српски законодавац таксативно наводи разлоге недостојности, па се чини да нема дилема у погледу примене овог института. Међутим, код умишљајног убиства или покушаја убиства оставиоца, као разлога за недостојност, наилазимо на недоумицу. Да ли еутаназија, или убиство из милосрђа улази у оквир поменуте одредбе? У већини савремених правних система лишење живота одређеног лица на његово тражење или пристанак, квалификовано је као привилеговано убиство за које је предвиђена одговарајућа санкција. С друге стране, поједини правни системи дозвољавају пасивну еутаназију, која се огледа у непружању или ускраћивању даље медицинске бриге или лечења одређеном лицу. У светлу предложених решења у Преднацрту Грађанског законика Републике Србије, поводом признавања права на достојанствену смрт, потребно је одредити место еутаназије међу разлозима недостојности за наслеђивање. Аутор у раду настоји да утврди да ли и еутаназија, у оба своја вида, представља разлог за недостојност наследника, и да кроз упоредноправни приказ предложи одређена решења.

Кључне речи: еутаназија, лишење живота из самилости, наследник, недостојност за наслеђивање, умишљајно убиство.

* jovana.milovic@pr.ac.rs

** Рад је изложен на Међународној научној конференцији „Одговорност у правном и друштвеном контексту“, одржаној 18. 09. 2020. у online формату, на Правном факултету у Нишу.

1. Увод

Недостојност за наслеђивање (индигнитет) представља грађанскоправну (цивилну) казну за недозвољено понашање наследника према оставиоцу (Ђурђевић, 2010: 66). Наследноправна установа „недостојност за наслеђивање” је предвиђена у свим правима, разлике постоје једино у погледу разлога за недостојност. Разлике произилазе из културолошких, моралних схватања одређеног друштва. Разлог за недостојност који је у различитим правним системима универзално прихваћен је умишљајно убиство или покушај убиства оставиоца (Антић, 1994: 49). Овај разлог недостојности је предвиђен чланом 727 Француског *Code civil*-а¹, чланом 2339 Немачког грађанског законика², чланом 540 Швајцарског грађанског законика³, чланом 4:3 Холандског грађанског законика⁴, чланом 727 Белгијског грађанског законика⁵, али и чланом 4 српског Закона о наслеђивању⁶. На први поглед јасно одређен, овај разлог недостојности отвара низ недоумица. Предвиђање умишљајног убиства или покушаја убиства, као разлога недостојности за наслеђивање, у већини законских текстова није јасно одређено. Наиме, често се поставља питање: Да ли разлог за недостојност представља само основни облик убиства или се под овим разлогом недостојности третирају и остала кривична дела против живота, нпр. тешко убиство као квалификовани облик убиства на мах, кривично дело убиства детета при порођају, лишење живота из самилости (еутаназија), навођење на самоубиство и помагање у самоубиству?⁷ У

1 Civil code. Преузето 25. 4. 2020. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006165513/#LEGIARTI000006430775

2 German Civil Code in the version promulgated on 2 January (Federal Law Gazette Bundesgesetzblatt) I page 42, 2909; 2003 I page 738, last amended by Article 4 para. 5 of the Act of 1 October 2013 (Federal Law Gazette I page 3719). Преузето 26. 4. 2020. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p6923

3 Swiss Civil Code of 10 December 1907. Преузето 1. 5. 2020. <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19070042/index.html>

4 Dutch Civil Code, Book 4, 1 January 2003. Преузето 1.5.2020. <http://www.dutchcivillaw.com/civilcodebook044.htm>

5 Belgian Civil Code. Преузето 1. 5. 2020. http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?DETAIL=1804032132%2FF&caller=list&row_id=1&numero=5&rech=14&cn=1804032132&table_name=LOI&nm=1804032152&la=F&dt=CODE+CIVIL&language=fr&fr=f&choix1=ET&choix2=ET&fromtab=loi_all&trier=promulgation&chercher=t&sql=dt+contains+%27CODE%27%26+%27CIVIL%27and+actif+%3D+%27Y%27&tri=dd+AS+RANK+&imgcn.x=16&imgcn.y=9#LNK0005

6 Чл. 4, ст. 1 Закона о наслеђивању, *Сл. гласник РС*, 46/95, 101/2003 – одлука УСРС и 6/2015.

7 Чл. 113, чл. 114, чл. 115, чл. 116, чл. 117 и чл. 119 Кривичног законика, *Сл. гласник РС*, 85/2005, 88/2005-испр., 107/2005-испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013,

упоредном законодавству се најчешће под овим разлогом подразумевају и остали појавни облици убиства (Ковачевић, 2016: 69). Једно од основних питања, без намере да се умањи значај осталих је: Да ли еутаназија или право на достојанствену смрт улази у оквир умишљајног убиства као разлога недостојности? Одговор на ово питање зависи од прецизног појмовног одређења еутаназије и адекватног законског регулисања.

2. Појмовно одређење еутаназије

Еутаназија, убиство из милосрђа или право на достојанствену смрт, тема је која готово од почетка људске цивилизације представља предмет бројних, не само правних, већ и етичких, филозофских, медицинских и религијских расправа. Реч еутаназија је настала у XVII веку у грчком језику од речи *eu* – што значи добро и *thanatos* – што значи смрт (Живковић, 2015: 55). Дословно, еутаназија представља право на добру смрт.

Појмовно одређење еутаназије представља први корак у њеном правилном регулисању, било њеном санкционисању или дозвољавању. Најчешће се под еутаназијом подразумева поступак планираног прекида живота другог лица, с циљем да га ослободи неподношљивих патњи узрокованих његовим тешким здравственим стањем (Turković, Roksandić Vidlička, Maršavelski, 2010: 225). Код изучавања еутаназије морамо, поред њеног појма, одредити и њене појавне облике. Прва подела еутаназије врши се с обзиром на постојање оставиочеве воље, односно пристанка лица над којим се еутаназија спроводи, на њено предузимање. Тако разликујемо добровољну еутаназију, недобровољну еутаназију и еутаназију против воље. Добровољна еутаназија се односи на случајеве прекида живота уз пристанак особе над којом се еутаназија врши. Недобровољна еутаназија пак постоји када се овај поступак одвија без изричитог пристанка лица чији се живот прекида. Еутаназија против воље јесте она која се спроводи уз примену силе, преваре или друге радње којом се негира воља особе над којом се еутаназија спроводи (Turković, 2010: 226). У упоредном законодавству се под еутаназијом најчешће подразумева само добровољна еутаназија, односно усмрћење лица на његов изричит пристанак. Нажалост, кроз историју су постојали случајеви спровођења еутаназије против воље. Убијање под „велом” милосрђа спровођено је у нацистичкој Немачкој. Наиме, 1939. године законодавно тело Трећег рајха је донело закон о еутаназији, „чији је идејни и духовни творац био Хитлер”. Овај закон је предвиђао могућност „ослобађања од патњи” неизлечиво болесних лица. Међутим, овај закон је служио само за оправдање убиства више

од 275.000 људи, који су „кварили” расну супериорност немачког народа. Слична ситуација је била и с масовним убијањима у гасним коморама концентрационих логора (Живковић, 2015: 57).

С обзиром на метод спровођења, еутаназија се дели на активну и пасивну. Активна еутаназија подразумева примену медицинске терапије од стране лекара, са искључивим циљем окончања живота неизлечиво болесног пацијента. Најчешће се активна еутаназија спроводи давањем високе дозе хипнотичких средстава пацијенту, опојних дрога, или отровних материја као што је калијум-хлорид. Пасивна еутаназија подразумева непредузимање или обустављање даљег лечења пацијента, које ће неминовно после одређеног времена довести до смртног исхода. Ова врста еутаназије се најчешће спроводи обустављањем вештачког давања пацијенту воде, хране, кисеоника, вештачког дисања, вештачког давања лекова, трансфузије крви или дијализе (Живковић, 2015: 56).

На крају, еутаназију можемо разликовати с обзиром на то да ли је предузета с намером непосредног изазивања смрти – директна еутаназија, или је предузета с намером ублажавања болова, која је довела до скраћења живота пацијента – индиректна еутаназија. Индиректна еутаназија је дозвољена Декларацијом светског медицинског удружења у ком се наводи да: „Еутаназија, односно намјерно скраћивање живота пацијента, чак и на његов захтјев, односно захтјев блиских рођака је неетично. Но, то не спречава лијечника да поштује жељу пацијента да допусти природном процесу смрти да слиједи свој пут у терминалној фази болести” (Турковић, 2010: 228). Индиректна еутаназија не представља ништа друго до спровођења основних постулата палијативне медицине.⁸

Поред претходно наведених појавних облика еутаназије, под њом се у упоредном законодавству често подразумева и навођење и помагање у самоубиству особи која се налази у тешком здравственом стању. Помагање се најчешће односи на набављање одређених средстава за самоубиство или пак учествовање давањем конкретних упутстава за извршење самоубиства.

3. Еутаназија у упоредном законодавству

Лишење живота из самилости је постојало још у најстаријим људским друштвима. Спартанци су имали обичај убијања физички и ментално слабе

⁸ Палијативна медицина је нова грана медицине која проучава и примењује поступак с болесницима оболелим од активне, прогресивне, узнапредовале болести с неповољном прогнозом. Тежиште је на квалитету живота и болесника и његове породице, до смрти болесника (Костић, 2009: 193).

деце. У старом Риму је овај обичај кодификован законом XII таблица, који је у четвртој табlici предвиђао да „наказно дете треба одмах убити”.⁹ Номади су имали обичај напуштања старих који нису били способни за привређивање и кретање. Амерички Индијанци су своје старе родитеље остављали да умру од глади или су их одводили у шуму где су их звери растрзале (Живковић, 2015: 55).¹⁰ Код наших предака је постојао обичај убијања старих а најближих чланова породице, познат под називом „лапот”.¹¹

Прва модерна држава у Европи која је озаконила еутаназију је Холандија, Законом о окончању живота на захтев и потпомогнутом самоубиству¹², од 12. априла 2001. године. У Холандији се под еутаназијом подразумева прекид живота од стране лекара на захтев пацијента”.¹³ Под еутаназијом се пак не подразумева престанак даљег лечења умирућег пацијента, као ни давање лекова за ублажавање болова који као споредан ефекат имају убрзање смрти пацијента. До 2002. године и доношења Закона о окончању живота на захтев и потпомогнутог самоубиства, еутаназија је представљала кривично дело. Наиме, члан 293 Холандског кривичног законика¹⁴ предвиђао је да ће се казнити затвором до 12 година или новчаном казном свака особа која оконча живот друге особе на његов изричит и озбиљан захтев. Доношењем Закона о окончању живота на захтев и асистираном самоубиству, у члан 293 Кривичног законика, у оквиру

9 Zakon XII tablica (Leges duodecim tabularum). Преузето 15. 5. 2020. https://www.harmonius.org/sr/pravni-izvori/pravo-eu/privatno-pravo/Zakon_12_tablica%20.pdf

10 Према једној легенди „син је убио свог оца и куком га вукао до гробља. Са собом је повео и свог сина. Када су стигли до гробља, он хтеде да баца куку, али му дете рече: „Не бацај куку! Биће ми потребна кад ти остариш”. (Митровић, Ђирић, Милетић, Богословић, Младеновић, Ђорђевић, 2015: 112)

11 Реч „лапот” се односи на обичај убијања старих чланова породице, када они више не могу да раде и својим радом допринесу материјалним потребама домаћинства. Корен и значење речи „лапот” је „лап”, која је реч старословенског порекла, а значи губљење, ишчезавање, нестајање. У нашој земљи је овај обичај постојао у Рисници код Пирота, и у Сврљигу. Овај ритуални чин је представљао акт добротинства, олакшања, никако казну. (Митровић et al. 2015: 112)

12 Termination of Life on Request and Assisted Suicide (Review)Act, 1 April 2002. Преузето 20. 5. 2020. <https://www.worldrtd.net/dutch-law-termination-life-request-and-assisted-suicide-complete-text>

13 The Termination of Life on Request and Assisted Suicide (Review Procedures)Act in practice, Netherlands Ministry of Foreign Affairs. Преузето 20.5.2020. http://www.patientsrightscouncil.org/site/wp-content/uploads/2012/03/Netherlands_Ministry_of_Justice_FAQ_Euthanasia_2010.pdf

14 Netherlands Civil Code, 3 March 1881. Преузето 20. 5. 2020. https://www.legislationline.org/download/id/6415/file/Netherlands_CC_am2012_en.pdf

става 2¹⁵, укључен је посебан основ за изузеће од кривичне одговорности лекара који прекину живот пацијента или му помажу у самоубиству, под условом да испуњавају захтеве дужне пажње, предвиђене чланом 2 Закона о окончању живота на захтев и асистираним самоубиству.¹⁶ Иста одредба се примењује и у случају самоубиства или помагању у истом, предвиђеног чланом 294 Холандског кривичног законика.¹⁷ Лишење живота другог лица ради прекида физичких болова и психичких патњи изазваних тешким здравственим стањем у којим се то лице налази, и даље представља посебан облик кривичног дела убиства. Оваквом одредбом су од кривичне одговорности изузети лекари који поступак еутаназije спроводе уз испуњење свих законом предвиђених критеријума и обавезу пријављивања овог поступка посебном одбору за ревизију именованог од стране министра правде и државног секретара за здравство, социјалну заштиту и спорт. Уколико је лекар приликом спровођења еутаназije испунио све критеријуме потребне неге, такав случај се неће пријављивати јавном тужилаштву, нити ће се лекар процесуирати. Решење холандског законодавца заслужује похвалу. Наиме, на овај начин се штити право на живот као једно од основних људских права, а са друге стране остварује се и право на прекид живота пацијента чија је патња трајна и неподношљива. Тако се лишење живота другог лица, чак и ако је вођено самилошћу, саосећањем са пацијентом, своди на изузетак, који се примењује у тачно одређеним оправданим случајевима.

15 Вид., чл. 293, ст. 2: „Дело из става (1) неће бити кажњиво ако га почини лекар који испуњава захтеве дужне неге из става 2 Закона о окончању живота на захтев и потпомогнутом самоубиству... или ко обавести општинског форензичког патолога у складу са ставом 7(2) Закона о сахрани и кремирању...”.

16 „Захтеви дужне бриге наведени у члану 293 Кривичног законика значе да лекар: држи уверење да је пацијентов захтев био добровољан и добро размотрен; држи уверење да је пацијентова патња била трајна и неподношљива; да је пацијента обавестио о његовој ситуацији и могућим алтернативама; да је пацијент био уверен да није било другог разумног решења за ситуацију у којој се налазио; да је консултовао још најмање једног независног лекара који је посетио пацијента и који је дао своје писмено мишљење о испуњености наведених захтева дужне неге и да је с дужном пажњом окончао живот или помогао у самоубиству”, чл. 2 Termination of Life on Request and Assisted Suicide Act. Преузето 15. 5. 2020. <https://www.worldrtd.net/dutch-law-termination-life-request-and-assisted-suicide-complete-text>

17 „1. Свака особа која намерно подстиче другу особу на самоубиство, казниће се затвором до три године или новчаном казном четврте категорије. 2. Свако лице које намерно помаже у самоубиству неке особе или му пружа средства за самоубиство, казниће се затвором до три године или новчаном казном четврте категорије”, чл. 294. Netherlands Civil Code, 3 March 1881. Преузето 20. 5. 2020. https://www.legislationline.org/download/id/6415/file/Netherlands_CC_am2012_en.pdf

Белгија је Законом о еутаназији¹⁸ од 28. маја 2002. године легализовала еутаназију. Овај закон у члану 2 еутаназију дефинише „као намерно прекидање живота од стране некога ко није особа у питању, на њен захтев”. Законом о еутаназији су од кривичне одговорности изузети лекари који поступак еутаназије спроводе уз испуњење критеријума предвиђених ових законом. Лекар који врши еутаназију не чини кривично дело када обезбеди следеће: да је пацијент над којим се еутаназија спроводи пунолетан или еманципован малолетник, да је у тренутку подношења захтева подносилац истог имао одговарајућу законску способност и свест о поднетом захтеву, да је захтев добровољан, добро размотрен и да није био резултат било каквог спољног притиска, да је пацијент у медицински узалудном стању у коме трпи сталне и неподношљиве физичке или менталне патње које се не могу ублажити услед озбиљног и неизлечивог поремећаја изазваног болешћу или несрећом, и када је испоштовао услове и поступке предвиђене овим законом¹⁹. Спровођење активне еутаназије у белгијском праву налази се у рукама лекара, по посебно предвиђеном поступку, уз строго поштовање наведених услова.

Трећа европска држава која је легализовала еутаназију је Луксембург, Законом о еутаназији и потпомогнутом самоубиству, из 2009. године. Овим законом предвиђено је допуштање активне еутаназије и потпомогнутог самоубиства извршеног од стране лекара према пацијенту који се налази у озбиљном и неизлечивом здравственом стању, који услед тога трпи неподношљиве физичке или психичке болове, без могућности побољшања (Turković, 2010: 236).

Швајцарски кривични законик у члану 114²⁰ инкриминализује убиство на захтев жртве из похвалних мотива, а посебно из саосећања са жртвом, и предвиђа затворску казну до три године или новчану казну. Слична ситуација је и са подстицањем и помагањем самоубиства. Наиме, „свако лице које из користољубивих разлога подстиче или помаже другом да изврши или покуша самоубиство, ако то друго лице након тога изврши или покуша да изврши самоубиство, казниће се затворском казном која не прелази пет година, или новчаном казном”.²¹ У Швајцарској је подстицање и

18 The Belgian Act on Euthanasia of May, 28th 2002. Преузето 18. 5. 2020. <https://apmonline.org/wp-content/uploads/2019/01/belgium-act-on-euthanasia.pdf>

19 Section 3. The Belgian Act on Euthanasia of May 28th 2002. Преузето 18. 5. 2020. <https://apmonline.org/wp-content/uploads/2019/01/belgium-act-on-euthanasia.pdf>

20 Swiss Criminal Code of 21 December 1937. Преузето 20. 5. 2020. <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19370083/index.html>

21 Art. 115. Swiss Criminal Code of 21 December 1937. Преузето 25. 5. 2020. <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19370083/index.html>

помагање у самоубиству кажњиво само ако се темељи на себичном мотиву. Оваквим правним регулисањем убиства на захтев и потпомогнуто самоубиства, законодавац изоставља случајеве њиховог извршења због несебичних разлога. Свако ко помогне некоме да изврши самоубиство, под условом да не делује из себичних мотива, не може бити кажњен. „Себични мотиви би били, на пример, ако би помагањем у самоубиству неко могао раније наследити имовину или би се решио финансијске обавезе издржавања.” Ипак, чињеница да неко прима нормалну новчану накнаду за помоћ у самоубиству, не значи да се тиме испуњава елемент кривичног дела „себични мотив”.²² На овај начин, у Швајцарској је дозвољено самоубиство уз подстицање или помоћ лекара. Свакако, оно је могуће само уз испуњење одређених услова. Међутим, Швајцарска није донела посебан закон којим би регулисала овај поступак. Стога, у извршењу самоубиства на територији Швајцарске заинтересованим лицима помажу удружења попут *Exit*-а, *Dignitas*-а (пружа услуге самоубиства уз помоћ и странцима). Швајцарска дозвољава странцима да на њеној територији изврше еутанасију. Овај феномен је познат под називом „самоубилачки туризам”. Окосница „самоубилачког туризма“ је могућност лишавања живота одређеног лица, без постојања оправданих разлога за то. У пракси се ова могућност често остварује од стране лица за чији прекид живота нема оправданих здравствених разлога, већ су, на пример, у питању лица која сматрају да су довољно живела, или пак она која не желе да доживе дубоку старост и тада буду „на терету“ члановима породице. Међутим, оваквом правном регулативом повређује се право на живот као једно од основних људских права. Уколико је и дозвољено лишавање живота другог лица, оно мора бити сведено на изузетак који се примењује онда када постоје оправдани разлози за то. Еутанасија се од обичног убиства управо разликује по мотиву за њено спровођење. Код еутанасије се лишење живота спроводи из саосећања према лицу које се налази у тешком здравственом стању, које трпи неподношљиве болове и за које нема наде за излечење.

Немачко кривично законодавство санкционише убиство на захтев предвиђајући да онај ко „подстакне на убиство на изричито и озбиљан захтев убијеног казниће се затвором од шест месеци до пет година”.²³ С друге стране, асистирано самоубиство санкционише се нешто другачије: „Ко, с намером да помогне другом лицу да изврши самоубиство, пружи, набави или уреди могућност да то лице учини и чији су акти уперени на

22 Dignitas, To live with dignity, To die with dignity, Legal Basis. Преузето 25. 5. 2020. http://www.dignitas.ch/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=53&lang=en

23 Section 216, German Criminal Code (Strafgesetzbuch- StGB). Преузето 30. 5. 2020. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/

испуњење датог захтева, кажњава се затвором од три године или новчаном казном. Учесник чије радње не спадају у домен професионалне услуге и који је или рођак или је близак особи из претходног става, изузет је од казне”.²⁴ Интенција немачког законодавца била је да се санкционише спровођење асистираниог самоубиства и убиства, као професионалне службе. Овакво решење је оправдано, уколико нема медицинских разлога за лишење живота одређеног лица. Међутим, уколико постоје оправдани разлози, асистирано самоубиство се треба спроводити од стране стручњака, који могу да процене здравствено стање и могућност за даљи живот особе у питању.

У Француској је кроз Законик о јавном здравству 2005²⁵. године предвиђено да се неће гонити лекари који не предузму лечење или пак суспендују лечење које се према околностима случаја чини непотребним, или нема други ефекат осим вештачког одржавања живота. Оваквим поступањем лекар штити достојанство особе која умире и осигурава квалитет њеног живота. Наиме, уколико лекар утврди да не може да ублажи патњу особе у поодмаклој или терминалној фази озбиљне и неизлечиве болести, без обзира на узрок, примениће третман који за нежељени ефекат може имати скраћивање живота. Поред тога, уколико особа у узрапредовалој или терминалној фази озбиљне и неизлечиве болести, без обзира на узрок, одлучи да ограничи или заустави било који третман, лекар ће поштовати његове жеље након што га је обавестио о последицама свог избора.²⁶ На овај начин је у француском праву, оправдано, дозвољено спровођење пасивне еутаназије кроз ограничавање или заустављање даљег лечења, или пак давањем лекова за ублажавање болова који доводе до бржег смртног исхода.

Кроз упоредни приказ правног регулисања еутаназије можемо уочити да у европском правном подручју постоје правни системи у којима је активна еутаназија дозвољена (Холандија, Белгија и Луксембург), али и они где се кроз законе о здравственој заштити, о правима пацијената, легализује пасивна еутаназија (Француска).

24 Section 217. German Criminal Code (Strafgesetzbuch-StGB). Преузето 30. 5. 2020. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/

25 Law No. 2005-370 of April 22, 2005 on the rights patients and the end of life (1). Преузето 2. 6. 2020. <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000446240?r=VQU98RM6Vx>

26 Вид., article 1, article 2 and article 6, Law No. 2005-370 of April 22, 2005 on the rights patients and the end of life (1). Преузето 2. 6. 2020. <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000446240?r=VQU98RM6Vx>

4. Еутаназија у српском праву

У позитивном српском праву, еутаназија представља кривично дело. Сходно кривичном законодавству, еутаназија се третира као лишење живота пунолетног лица из самилости због тешког здравственог стања у којем се то лице налази, а на његов озбиљан и изричит захтев.²⁷ Оваква законска одредба је предмет поновног интересовања услед предлога за увођење права на достојанствену смрт, унутар Грађанског законика.

Преднацртом Грађанског законика предвиђено је право на достојанствену смрт (еутаназију): „као право физичког лица на сагласни, добровољни и достојанствени прекид живота, које се може изузетно остварити ако се испуне прописани хумани, психо-социјални и медицински услови”.²⁸ Право на достојанствену смрт је регулисано у оквиру одељка који се односи на права личности, пре свега права на достојанство из ког произилазе сва друга права личности.²⁹ Наиме, како свако физичко лице има право на живот достојан човека, тако би требало предвидети и право на достојанствену смрт, али само под јасно утврђеним условима. Ближи услови и поступак за остваривање права на еутаназију, сходно решењу у Преднацрту, биће регулисани посебним законом.

Предлогом посебног Закона о праву на достојанствену смрт је предвиђено да се „у изузетно тешкој и дуготрајној медицинској, психолошкој и социјалној ситуацији умирућег може, на основу јасно, несумњиво и слободно изражене воље, уважити захтев о превременом прекиду живота у виду достојанственог умирања”.³⁰ Овај закон даље предвиђа да ово право може бити остварено уз испуњење три врсте услова, медицинских, хуманих и социјалних.³¹

27 Чл. 117 Кривичног законика, *Сл. гласник РС*, 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019.

28 Чл. 86 Преднацрта Грађанског законика, 2019.

29 Чл. 78 Преднацрта Грађанског законика, 2019.

30 У припреми Нацрт Закона о праву на достојанствену смрт. Преузето 2. 6. 2020. <https://www.paragraf.rs/dnevne-vesti/050619/050619-vest6.html>

31 „Медицински услов је испуњен онда када конзилијум лекара одговарајуће специјалности, на основу медицинске документације и непосредног увида, утврди да у конкретном случају у блиској будућности не постоји нада да се, и поред коришћења научног, стручног и практичног искуства и сазнања савремене медицинске науке, може постићи излечење пацијента или побољшање његовог здравственог стања. Хумани услови су испуњени ако је умирући у таквом психофизичком стању које је због физичких болова и психичких патњи постало неиздрживо у дужем периоду. Социјални услови су испуњени ако су због дуготрајнијег здравственог и психофизичког стања умирућег наступиле за ужу породицу, или особу која се стара о њему, тако

Сходно наведеном решењу у нацрту закона, испуњеност наведених услова цениће суд у ванпарничном поступку. Овај поступак би био хитан и поступало би трочлано судско веће састављено од једног судије професионалца и двоје судија поротника. По окончању поступка, суд може донети решење о одбијању захтева или о његовом прихватању уз одређење рока и начина остваривања овог права. Посебном одредбом овог закона је предвиђено да еутаназију „спроводи одређени тим лиценцираних јавних извршитеља медицинско-техничке струке, од којих један непосредно реализује прекид живота као професионалну тајну”.³² Уколико би предложено решење било усвојено, у нашем праву би била дозвољена активна еутаназија која би се спроводила од стране стручњака медицинске струке, на основу одговарајуће судске одлуке. У свим осталим случајевима би и даље постојало кривично дело убиства из милосрђа, предвиђено Кривичним закоником. Док је легализација овог типа активне еутаназије у нашем праву и даље на нивоу предлога, по схватањима многих, пасивна еутаназија је већ дозвољена. Наиме, према схватањима одређених аутора (Вучинић, 2019: 25), с којима се слажемо, пасивна еутаназија је у нашем праву дозвољена, и то Законом о правима пацијената³³. Одредбама овог закона предвиђено је да: „пацијент има право да слободно одлучује о свему што се тиче његовог живота и здравља, осим у случајевима када то директно угрожава живот и здравље других лица. Без пристанка пацијента не сме се, по правилу, над њим предузимати никаква медицинска мера”.³⁴ Међутим, овај закон даље превиђа да пацијент који је способан за расуђивање има право да предложено медицинску меру одбије, чак и у случају када се њоме спасава или одржава његов живот.³⁵

5. Еутаназија као разлог недостојности за наслеђивање

Умишљајно убиство или покушај убиства представља универзално прихваћен разлог недостојности у упоредном законодавству. Тако члан 727 *Code civil*-а предвиђа да ће бити недостојан онај ко је осуђен због

тешке материјално-социјалне последице које знатно угрожавају њихову материјалну егзистенцију или будући социјални положај”. Приступљено 5. 6. 2020. <https://www.paragraf.rs/dnevne-vesti/050619/050619-vest6.html>

32 Исто.

33 Закон о правима пацијената, *Сл. гласник РС*, 45/2013 и 25/2019-др. закон, у даљем тексту: ЗОПП

34 Чл. 15 ЗОПП-а

35 Чл. 17 ЗОПП-а

убиства или покушаја убиства оставиоца³⁶, члан 2339 Немачког грађанског законика предвиђа да је лице недостојно за наслеђивање „ако је намерно и противправно убио или покушао да убије оставиоца...”³⁷, члан 540 Швајцарског грађанског законика предвиђа да ће бити недостојан: „он или она ако је намерно и незаконито изазвао или покушао да изазове смрт особе која је сада оставилац”³⁸, члан 4:3 Холандског грађанског законика предвиђа да је недостојно: „лице које је правноснажно осуђено за одузимање живота преминулог, за покушај убиства или припрему или учешће у таквом кривичном делу”³⁹, члан 727 Белгијског грађанског законика предвиђа да је недостојан: „онај који је проглашен кривим зато што је као извршилац, саизвршилац или саучесник, према оставиоцу извршио дело које је довело до његове смрти како се наводи у члановима 376, 393–397, 401, 404 и 409, ст. 4 Кривичног законика, као и лице које је оглашено кривим за покушај извршења таквог дела”⁴⁰. Кроз упоредни приказ видљиво је да у готово свим законодавствима, изузев Белгије, нема појашњења шта све потпада под овај разлог недостојности. Пре свега, да ли убиство из милосрђа улази у оквир умишљајног убиства или покушаја убиства као разлога недостојности за наслеђивање?

У државама у којима је активна еутаназија дозвољена, а то су Холандија, Белгија и Луксембург, она се спроводи само од стране лекара, уз поштовање строгих услова. У свим осталим случајевима, лишавање живота другог лица је кажњиво. Тако би кривично санкционисање наследника, представљало основ његове недостојности. Белгијски грађански законик, чак, приликом таксативног навођења разлога недостојности, у оквиру сваког наводи и одговарајуће чланове Кривичног законика на које се овај разлог односи.⁴¹

36 Code civil. Преузето 15. 6. 2020. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/2020-09-30/

37 German Civil Code. Преузето 15. 6. 2020. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/

38 Swiss Civil Code. Преузето 15. 6. 2020. <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19070042/index.html>

39 Dutch Civil Code. Преузето 15. 6. 2020. <http://www.dutchcivillaw.com/civilcodebook044.htm>

40 Belgian Civil Code. Преузето 15. 6. 2020. http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?DETAIL=1804032132%2FF&caller=list&row_id=1&numero=5&rech=14&cn=1804032132&table_name=LOI&nm=1804032152&la=F&dt=CODE+CIVIL&language=fr&fr=f&choix1=ET&choix2=ET&fromtab=loi_all&trier=promulgation&chercher=t&sql=dt+contains+%27CODE%27%26+%27CIVIL%27and+actif+%3D+%27Y%27&tri=dd+AS+RANK+&imgcn.x=16&imgcn.y=9#LNK0005

41 Art. 727. Belgian Civil Code. Преузето 20. 6. 2020. http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?DETAIL=1804032132%2FF&caller=list&row_id=1&numero=5&rech=14

Овакво решење представља позитиван пример који би требало да следе и остала законодавства, укључујући и српско. Таксативним навођењем чланова закона на које се поједини разлог недостојности односи, отклањају се бројне наведене недоумице и доприноси остварењу правне сигурности. С друге стране су оне државе, попут Швајцарске, које не санкционишу потпомогнуто самоубиство из несебичних разлога.⁴² Уколико ову одредбу пренесемо на терен недостојности, наследник би из овог разлога био недостојан за наслеђивање. Наиме, његова одговорност би изостала само у случају непостојања „себичних мотива”. Међутим, убиством оставиоца, наследник стиче заоставштину раније у односу на природни ток ствари, што се најчешће има сматрати себичним мотивом.

У земљама попут Француске и Немачке које дозвољавају пасивну еутаназију, у погледу недостојности ситуација је другачија. Француска дозвољава прекид даљег лечења или уздржавање од истог, те тако дозвољава еутаназију спроведену само од стране лекара.⁴³ У свим осталим случајевима радило би се о кривичном делу, те би тако наследник који усмрти оставиоца, било својом пасивном или активном радњом, био недостојан за наслеђивање. Немачка пак нуди решење које нисмо уочили у осталим законодавствима. Наиме, лице које другом потпомогне извршење самоубиства, али та радња не спада у домен професионалне услуге, и који је или рођак или је близак особи која самоубиство извршава, неће бити кажњено.⁴⁴ У пракси ово значи да муж који помогне својој терминално болесној супрузи да умре неће бити процесуиран. На терену недостојности, наведено значи да наследник који помогне оставиоцу да изврши самоубиство и тако прекине физичке и душевне патње изазване тешким здравственим стањем бива достојан да га наследи.

У домаћој правној теорији, бројни аутори (Бабић, Стојановић)⁴⁵ еутаназију третирају као разлог недостојности за наслеђивање. Будући да, сходно позитивном кривичном законодавству, еутаназија представља кривично

&cn=1804032132&table_name=LOI&nm=1804032152&la=F&dt=CODE+CIVIL&language=fr&fr=f&choix1=ET&choix2=ET&fromtab=loi_all&trier=promulgation&chercher=t&sql=dt+contains++%27CODE%27%26+%27CIVIL%27and+actif+%3D+%27Y%27&tri=dd+AS+RA NK+&imgcn.x=16&imgcn.y=9#LNK0005

42 Art. 540. Swiss Civil Code. Преузето 15. 6. 2020. <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19070042/index.html>

43 Art. 724. Code civil. Преузето 15. 6. 2020. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/2020-09-30/

44 Section 2339, German Civil Code. Преузето 15. 6. 2020. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/

45 Вид. (Бабић, 1996: 11; Стојановић, 2011: 57).

дело за које је прописана одговарајућа кривична санкција, не чуди овакво схватање. Наиме, уколико наследник из самилости лиши живота оставиоца, биће недостојан за наслеђивање из разлога предвиђеног у члану 4 став 1 Закона о наслеђивању.⁴⁶ Међутим, уколико еутаназију посматрамо кроз решење дато у Преднацрту Грађанског законика, можемо доћи до нешто измењених закључака. Активна еутаназија предвиђена оваквим решењем може се спроводити само од стране лиценцираних јавних извршитеља медицинско-техничке струке. Оваквом законском одредбом наследници бивају у потпуности искључени као лица која би била укључена у процес извршења еутаназије, па се питање недостојности наследника у оваквом случају не би могло ни постављати (Станковић, 2009: 917). Међутим, како интенција твораца овог решења није била декриминализација еутаназије из Кривичног законика, решење да је наследник који из самилости лиши живота оставиоца недостојан за наслеђивање и даље је оправдано. Ипак, с обзиром да је реч о привилегованом облику убиства, које се извршава из посебних мотива саосећања, као друштвено прихватљивих мотива, не можемо занемарити ове околности. Наиме, у законодавству Пољске, иако предвиђено као кривично дело, „убиство из сажаљења“ не води нужно до изрицања кривичне санкције. У изузетним околностима суд може учиниоцу овог кривичног дела да ублажи прописану казну или да га чак у потпуности ослободи од казне. Постојање изузетних околности се цени у сваком конкретном случају (Јовашевић, 2020: 121). Уколико би се оваква могућност увела у наше право, као алтернатива кажњавању, суд би с обзиром на околности конкретног случаја одлучивао о изрицању кривичне санкције, односно њеном изостанку. Уколико би суд учиниоца огласио кривим и изрекао одговарајућу кривичну санкцију, правноснажна кривична пресуда везивала би оставински суд приликом утврђивања постојања разлога недостојности.⁴⁷ Међутим, сходно наведеном решењу, учињено убиство из самилости не би истовремено значило и постојање правноснажне осуђујуће пресуде. Тако би суд на основу околности конкретног случаја процењивао постојање овог разлога недостојности. Првенствено кроз утврђивање одсуства себичних мотива на страни наследника, односно постојање мотива саосећања као одлучујуће побуде за лишавање живота лица које се налази у тешком здравственом стању.

46 „Не може наследити на основу закона или завештања, нити стећи какву корист из завештања (недостојан је): 1) онај ко је умишљајно усмртио оставиоца, или је то покушао...“. Чл. 4, ст. 1 Закона о наслеђивању, *Сл. гласник РС*, 46/95, 101/2003 – одлука УСРС и 6/2015.

47 Исто је предвиђено и приликом одређивања разлога за искучење из наслеђа. Вид. Стојановић, 1996: 180.

6. Закључак

Недостојност као грађанскоправна казна се примењује само уколико постоје законом предвиђени разлози. Упоредноправни приказ предвиђених разлога недостојности указује на њихову нејасноћу и непрецизност. Првенствено у погледу умишљајног убиства или покушаја убиства оставиоца, који је универзално прихваћен. За наступање недостојности из овог разлога потребно је да буду испуњени одређени услови, првенствено да је реч о убиству или покушају убиства, убиство мора бити извршено са умишљајем, лице које је убијено мора бити оставилац, док лице које је убило или покушало да убије оставиоца мора бити наследник (Станковић, 2009: 895). На овај начин би био недостојан да наследи и онај наследник који би извршио, на пример, тешко убиство, убиство детета при порођају. Међутим, да ли се под овај разлог може подвести лишење живота из самилости? Кривични законик Републике Србије предвиђа да онај ко лиши живота друго лице из самилости због тешког здравственог стања у ком се то лице налази, а на његов изричит и озбиљан захтев, извршава кривично дело убиства. Правноснажна осуђујућа кривична пресуда због извршења овог кривичног дела представља основ за утврђење недостојности наследника. Наиме, наследник који из самилости лиши живота оставиоца, према позитивном српском праву бива недостојан за наслеђивање из разлога умишљајног убиства или покушаја убиства. Оваква одредба предмет је поновног преиспитивања у светлу предлога предвиђања права на достојанствену смрт унутар Преднацрта Грађанског законика. Преднацртом се право на достојанствену смрт регулише у оквиру права личности. Јасна је интенција законодавца да поред права на достојанствен живот предвиди и право на достојанствену смрт. Нацртом се дозвољава активна еутаназија, која би се спроводила уз испуњење строгих услова од стране посебно лиценцираних јавних извршитеља медицинско-техничке струке. Пасивна еутаназија остаје изван оквира овакве законске одредбе, иако је Законом о правима пацијената она дозвољена кроз право пацијента да одбије примену одређене медицинске мере или медицинске терапије чак и када се тиме угрожава његов живот. Уколико би активна еутаназија из Преднацрта била прихваћена, питање недостојности наследника се не би могло ни постављати, јер би се спровођење еутаназије налазило „само у рукама“ стручњака медицинско-техничке струке. Међутим, интенција законодавца није била декриминализација убиства из милосрђа. Сходно наведеном, наследник би и у случају постојања права на достојанствену смрт предвиђеног у Преднацрту и даље био недостојан за наслеђивање.

Разјашњење еутаназије као разлога недостојности можемо потражити у позитивним примерима из упоредног законодавства. Првенствено је

потребно адекватно дефинисање еутаназије и њених појавних облика, што је учињено на пример у холандском праву. Холандски закон о еутаназији под њом подразумева само активну еутаназију извршену од стране лекара, у свим осталим случајевима лишење живота другог лица без обзира на мотиве и постојање пристанка убијеног представља кривично дело убиства. Сходно наведеном решењу, наследници би били недостојни за наслеђивање без обзира на мотиве за лишење живота оставиоца. На сличним постулатима је базирано и предложено решење у Преднацрту Грађанског законика Републике Србије. Наиме, поменути предлог се не врши декриминализација еутаназије, већ се само стручњаци медицинске струке ослобађају одговорности. Предложено решење не доноси промене у погледу схватања еутаназије као разлога за недостојност наследника. Наследник који из самилости лиши живота оставиоца, и према Преднацрту, бива недостојан за наслеђивање. Међутим, уколико бисмо размотрили могућност увођења ослобађања од одговорности учиниоца, у одређеним околностима, како је то учињено у пољском праву, извршење овог кривичног дела не би нужно водило недостојности наследника. Непостојање правноснажне осуђујуће кривичне пресуде омогућава оставинском суду другачије одлучивање. Суд би посебно ценио постојање себичних мотива, потом мотива саосећања као друштвено прихватљивог мотива, здравствено стање и пристанак оштећеног.

Увођење могућности за ослобађање од одговорности учиниоца овог кривичног дела представља корак напред ка дозвољавању еутаназије, којем се наше друштво већ традиционално опире. Поменута алтернатива би изазвала промене и на терену недостојности. Лишење живота из самилости не би нужно водило недостојности за наслеђивање, већ би суд с обзиром на околности конкретног случаја утврђивао постојање овог разлога. На овај начин би се отворила могућност за остваривање права на достојанствену смрт, без негативних наследноправних последица по лице које је удовољило захтеву оштећеног.

Решење које би такође требало размотрити је оно о прецизирању разлога недостојности предвиђено у белгијском праву. Наиме, у белгијском грађанском законнику се приликом предвиђања умишљајног убиства или покушаја убиства наводе чланови Кривичног законика на које се овај разлог односи. Прихватањем оваквог решења отклониле би се недоумице и у погледу еутаназије као разлога недостојности за наслеђивање.

Под еутаназијом се у упоредном законодавству подразумева и асистирано самоубиство. Услед тога се морамо осврнути на решење немачког законодавца. Наиме, лице које другом потпомогне извршење

самоубиства, али та радња не спада у домен професионалне услуге, и који је или рођак или је близак особи која самоубиство извршава, неће бити кажњено. На терену недостојности, наведено значи да наследник који помогне оставиоцу да изврши самоубиство и тако прекине физичке и душевне патње изазване тешким здравственим стањем, бива достојан да га наследи. Интенција немачког законодавца била је да се спречи спровођење еутаназије као професионалне делатности, јер њему често недостаје елемент самилости који представља основни мотив за њено извршење. Међутим, овако радикално решење тешко да би могло да пронађе примену у нашем законодавству. Тако, предложена алтернатива може представљати прелазно решење ка декриминализацији еутаназије, једном када наше друштво на то буде спремно.

Литература/References

Антић, Б. О. (1994). *Наследно право*, Београд, Народна књига.

Бабић, И. (1996). *Коментар Закона о наслеђивању Републике Србије и Закон о насљеђивању Републике Црне Горе с објашњењима*, Београд, Службени лист Савезне Републике Југославије.

Вучинић, Д. (2019). Еутаназија данас: химера прошлости – хидра будућности, *Правни живот*, (7–8), стр. 21–41.

Ђурђевић, Б. Д. (2010). *Институције наследног права*, Београд, ЈП Службени гласник.

Живковић, М. (2015). Право на живот и еутаназија, *ПРАВО – теорија и пракса*, 32(4–6), стр. 50–60.

Јовашевић, Д. (2020). Убиство из милосрђа у савременом кривичном праву, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 59(87), стр. 109–126.

Ковачевић, М. (2016). Недостојност за наслеђивање, *Двадесет година Закона о наслеђивању Републике Србије*, стр. 65–82.

Костић, М. (2009). Европски систем регулисања еутаназије, *Право и политика Европске уније*, Београд, Центар за унапређивање правних студија, стр. 187–208.

Митровић, Д., Ђирић, Д., Милетић, Е., Богословић, М., Младеновић, М., Ђорђевић, М. (2015). Лапот у књижевним делима и на филмском платну, *Зајечар, Гласило Подружнице Спског лекарског друштва*, 40(2), стр. 111–112.

Станковић, М. (2009). Умишљајно убиство или покушај убиства оставиоца као основ недостојности за наслеђивање, *Правни живот*, (11), стр. 887–922.

- Стојановић, Н. (2011). *Наследно право*, Ниш, Правни факултет у Нишу.
- Стојановић, Н. (1996). Искучење из наслеђа по новом Закону о наслеђивању Републике Србије, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, стр. 173–186.
- Turković, K., Roksandić Vidlička, S., Maršavelski, A. (2010). Eutanazija i potpomognuto samoubojstvo – етичке дилеме криминалне политике, *Zagreb, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 17 (1), стр. 223–246.
- Закон о наслеђивању, *Службени гласник РС*, Бр. 46 (1995), 101 (2003) – одлука УСРС и 6 (2015).
- Кривични законик, *Службени гласник РС*, Бр. 85 (2005), 88 (2005) – испр., 107 (2005) – испр., 72 (2009), 111 (2009), 121 (2012), 104 (2013), 108 (2014), 94 (2016) и 35 (2019).
- Закон о правима пацијената, *Сл. гласник РС*, Бр. 45 (2013) и 25(2019)-др. закон.
- Преднацрт Грађанског законика, Влада Републике Србије, Београд, 2019.
- Zakon XII tablica (Leges duodecim tabularum). Преузето 15. 5. 2020. https://www.harmonius.org/sr/pravni-izvori/pravo-eu/privatno-pravo/Zakon_12_tablica%20.pdf
- French Civil code. Преузето 25. 4. 2020. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006165513/#LEGIARTI000006430775
- German Civil Code in the version promulgated on 2 January (Federal Law Gazette Bundesgesetzblatt) I page 42, 2909; 2003 I page 738, last amended by Article 4 para. 5 of the Act of 1 October 2013 (Federal Law Gazette I page 3719). Преузето 26. 4. 2020. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p6923
- Swiss Civil Code of 10 December 1907. Преузето 1. 5. 2020. <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19070042/index.html>
- Dutch Civil Code, Book 4, 1 January 2003. Преузето 1. 5. 2020. <http://www.dutchcivillaw.com/civilcodebook044.htm>
- Belgian Civil Code. Преузето 1. 5. 2020. http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?DETAIL=1804032132%2FF&caller=list&row_id=1&numero=5&rech=14&cn=1804032132&table_name=LOI&nm=1804032152&la=F&dt=CODE+CIVIL&language=fr&fr=f&choix1=ET&choix2=ET&fromtab=loi_all&trier=promulgation&chercher=t&sql=dt+contains++%27CODE%27%26+%27CIVIL%27and+actif+%3D+%27Y%27&tri=dd+AS+RANK+&imgcn.x=16&imgcn.y=9#LNK0005

Termination of Life on Request and Assisted Suicide (Review) Act, 1 April 2002. Преузето 20. 5. 2020. <https://www.worldrtd.net/dutch-law-termination-life-request-and-assisted-suicide-complete-text>

The Termination of Life on Request and Assisted Suicide (Review Procedures) Act in practice, Netherlands Ministry of Foreign Affairs. Преузето 20. 5. 2020. http://www.patientsrightscouncil.org/site/wp-content/uploads/2012/03/Netherlands_Ministry_of_Justice_FAQ_Euthanasia_2010.pdf

Netherlands Civil Code, 3 March 1881. Преузето 20. 5. 2020. https://www.legislationline.org/download/id/6415/file/Netherlands_CC_am2012_en.pdf

The Belgian Act on Euthanasia of May, 28th 2002. Преузето 18. 5. 2020. <https://apmonline.org/wp-content/uploads/2019/01/belgium-act-on-euthanasia.pdf>

Swiss Criminal Code of 21 December 1937. Преузето 20. 5. 2020. <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19370083/index.html>

Dignitas, To live with dignity, To die with dignity, Legal Basis. Преузето 25. 5. 2020. http://www.dignitas.ch/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=53&lang=en

German Criminal Code (Strafgesetzbuch- StGB). Преузето 30. 5. 2020. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/

Law No. 2005-370 of April 22, 2005 on the rights patients and the end of life (1). Преузето 2. 6. 2020. <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000446240?r=VQU98RM6Vx>

Нацрт Закона о праву на достојанствену смрт. Преузето 10. 4. 2020. <https://www.paragraf.rs/dnevne-vesti/050619/050619-vest6.html>

Тодосијевић, Л. *Еутаназија у Преднацрту Грађанског законика Републике Србије*. Преузето 20. 4. 2020. <http://ipf.rs/eutanazija-u-prednacrtu-gradanskog-zakonika-republike-srbije/>

Jovana Milović,
*Teaching Assistant,
Faculty of Law, University of Priština,
Temporary Head Office in Kosovska Mitrovica*

EUTHANASIA AS A REASON FOR UNWORTHINESS TO INHERIT

Summary

The provision on the right to a dignified death proposed in the Preliminary Draft Civil Code of the Republic of Serbia has again actualized the discussions on the legalization of euthanasia. Within the framework of inheritance legislation, there are discussions regarding the place of euthanasia among the reasons for unworthiness to inherit. In most legislations, euthanasia is still a criminal offense and, on that basis, the reason for unworthiness to inherit. In the legal systems where euthanasia is allowed, this procedure is completely performed by a doctor. Heirs are not involved in the procedure. Accordingly, euthanasia is not mentioned as a reason for unworthiness of the heir to inherit. The legal solution proposed in the Preliminary Draft of the Civil Code of the Republic of Serbia was discussed in general terms and left for further debate. By the time the proposed solution is adopted in this or a slightly modified form, active euthanasia will be the reason for unworthiness to inherit, while passive euthanasia could be discussed within some other legally prescribed reasons for unworthiness.

Keywords: *euthanasia, mercy killing, heir, unworthiness to inherit, premeditated murder.*